

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

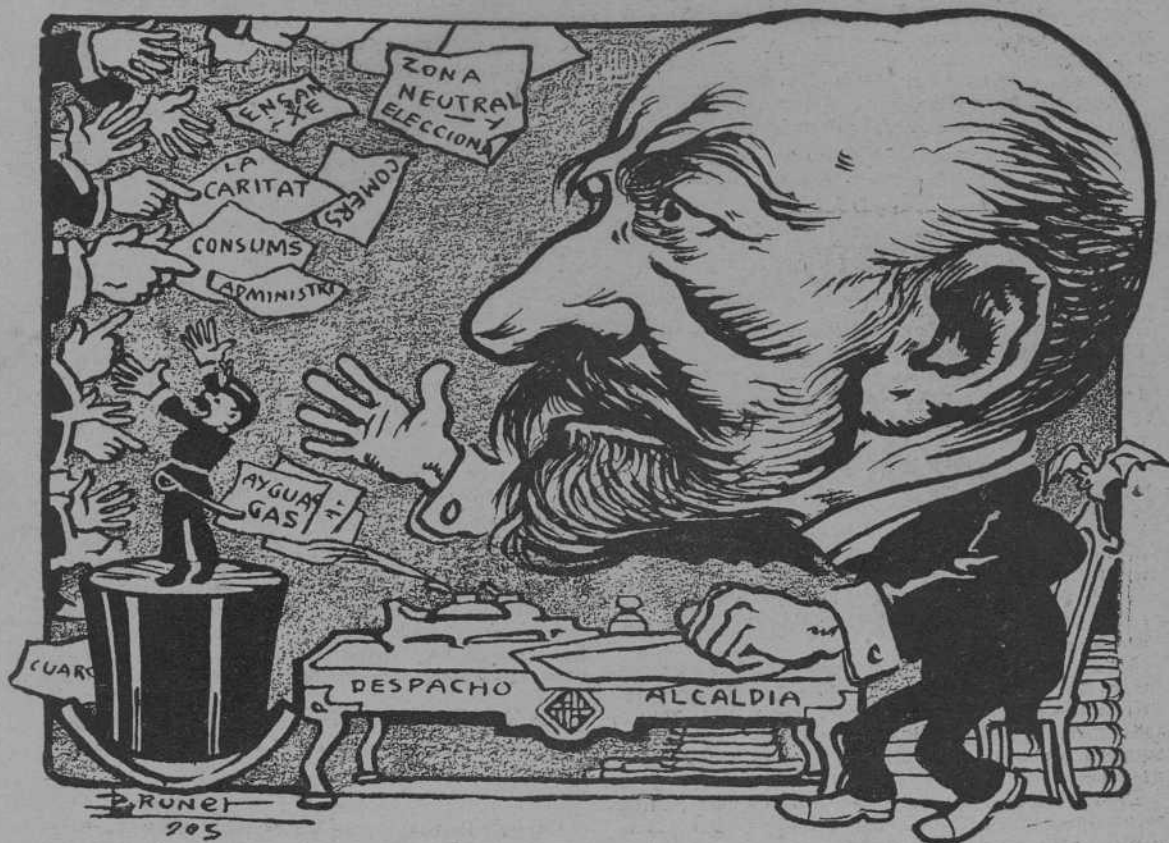
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

¡POBRE ALCALDE!

—¡Calma, senyors, calma! Tot s' arreglará, si la vara no se rompe... ó jo no me 'n entorno á casa.

UN ACTE DE REPARACIÓ

Han passat els quinze dies que varen fixarse: ha terminat el plasso, sense que un sol detractor de D. Llorens Ardid s' haja arriscat á respondre al desafio formal que públicament y baix la meua firma vaig llansar en sa defensa, segur desde el primer moment de que á la fi havia de sortir airós en la meua empresa.

En el número de 23 de janer últim, escribia 'l següent párrafo:

«Vingan, donchs, las acusacions; pero que siguin precisas y fundadas. Si 'ls seus enemichs ne troban de las que no 's puguin contradir, me donaré per vensut; pero mentres no las precisin, haurán de permetre que llansi el calificau de *vils y miserables* sobre 'ls que s' entregan á la tasca depravada de crear una atmósfera pestilent com las sevas intencions, per' aniquilar á un home que pot servir de modelo als mateixos que l' insultan.»

Ha terminat la qüestió: l' acte reparador queda plenament realitat. El públich que 'ns jutja á tots, pronunciará el seu fallo desde lo més intim de la seva conciencia.

Y fent coro ab la meua veu, calificará de *vils y miserables*, als qui després de vomitar tants insults y d' empudegar de tal manera l' atmósfera ab las bafaradas de las sevas malas passions, s' han vist forsats á callar, no tant per remordiment, com per impotencia.

Aquí 'ls tenen, tals com son: de cap dintre de las mateixas clavegueras, que tantas vegadas han agitat per envenenar á Barcelona. No cal qu' en lo successiu tractin de alsarlo jamay ni contra D. Llorens Ardid, ni contra ningú més, si no volen que caygui damunt d' ells el desprec de las personas honradas y decents sense distinció de ideas.

Aixís era precis que quedessin: aixís els deixo. Y en nom de la higiene moral de Barcelona, consti que me 'n felicito.

J. ROCA Y ROCA

CRÓNICA

A Madrid se trobava atrafegat, treballant pel bé de la Pubilla, el nostre bon alcalde. De ministeri en ministeri anava repetint qu' ell no es polítich, que no vol serne, que no 'n será may... Y está clar, allá á Madrid que de polítichs ho son tant, com que no volen ni poden ser altra cosa que polítichs, se 'l miravan ab extranyesa com un... alcalde raro.

—Perque, senyors—deya un espavilat de allí—¿hi ha res més polítich que ser alcalde y repetir á totes horas que no 's vol ser polítich? Aquesta sola declaració ja es per ella sola tota una política.

Un altre deya:—Al Sr. Monegal li passa lo que al célebre personatge de Molière, que parlava en prosa sense saberho.

Per l' originalitat del cas, á més de mirarlo ab extranyesa, 'l contemplavan ab certa simpatia, y mentres tant poquet á poquet ell anava recullint promesas formals de que á moltras cosas que tenim allí empantanegadas, se las hi donaria curs lo més aviat possible.

El Sr. Monegal, com certs rellotjes de paret, tenia corda per quinze dies. Ja aquesta se li anava acabant, y com era relativament poch lo conseguit y moltíssim lo que 's prometia alcansar, se dirigí al

Ajuntament demanant una prórroga de llicencia, es á dir que li donguessin corda per quinze días més.

En aquest punt s' aixeca 'l Sr. Cambó, 'l més bulliciós y sardanista dels regidors perdigots, y diu:

—Está bé, senyors, jo no m' oposo á que 's prorrogui per quinze días més la llicencia del alcalde; pero fentli entendre que la seva presencia es en aquest moment de tot punt necessaria á Barcelona. Que vingui, donchs, y després, si considera que se n' ha de tornar á Madrid, que se n' hi torni.

El Sr. Boladeras:—¿Se aprueba?

Silenci en el Consistori.—Queda aprobado.

M' hauria agradat veure quina cara va posar el Sr. Monegal al serli comunicat pels fils eléctrichs l' acort del Ajuntament, que venia á rómpreli las oracions á lo millor de las sevas visitas als ministeris

Lo menos devia figurarse que s' havia calat foch á la Casa Gran ó que á la Montanya Pelada de Gracia havia esclatat un volcá com el de la Montanya Pelada de la Martinica.

Naturalment, al rebre aquell recado va posarse en camí sense més demora.

Va fer com aquell fulano que trobantse á la barberia quan tot just comensavan á afeytarlo, sentí al carrer la veu coneguda de un amich cridant assistencia. D' una revolada s' alsá de la cadira y 's llansá á socorre'l, trobantse ab l' amich que al veure'l ab la cara tota ensabonada 's partia de riure. El crit de assistencia havia sigut una broma.

De la mateixa manera ha arribat el Sr. Monegal á Barcelona: ab la cara tota plena de sabó. Els barbers de la Real Casa 's disposavan á afeytarlo... no sé si l' haurían rasurat bé y á conciencia; ignoro si li haurían fet cap tall ab la navaja; pero de sabó n' hi havian omplert tota la cara, com qu' en Silvela y en Maura estiguieren quinze días seguits manejan la bronja á competencia.

Y al ser aquí, sense temps d' aixugarse, 's trobá ab el Sr. Cambó, no partintse de riure com l' amich del qüento; al contrari, el trobá alarmat, nerviós, presa de una gran inquietut.

—¿Qué li passa, amich Cambó?

—Res: l' hem fet venir perque 'ns arregli lo dels arcaldes de barri...

—¿Y per aixó m' han cridat? ¿Y per aixó m' han fet deixar en sech la gestió de una pila de assumptos de la major importancia que afectan als interesos de Barcelona?

—Sí, senyor, per aixó... ¿Cóm vol que guanyém las eleccions próximas, si no contém en absolut ab els arcaldes de barri que han de presidir las mesas?.

Aquesta pretensió á un alcalde que presúm de no volguer ser polítich, no sé quina mella pot haverli fet. Pero es lo cert que 'l sabó ja se li ha assecat, y que si avuy per demá torna 'l Sr. Monegal á Madrid, en Silvela, en Maura y 'ls demés fadrins de la barberia de la Real Casa haurán de comensar de cap y de nou á remullarlo.

De tot lo qual se deduheix que 'ls interesos administratius de Barcelona se sacrifican miserablement á las necessitats polítichs de una agrupació del Ajuntament, que va entrar á la Casa Gran presumint de volguer fer molta administració y poca política.

¡Ab quánta rahó exclamará en Planas y Casals, ab quánta rahó y ab quánta tristesa:—Las pantorrillas que jo vaig deixar á Madrid, no falta qui las ha trobadas!

Tenim á Barcelona dos *Russinyols* nascuts al mateix niu, qu' en l' esfera de la vida privada s' estiman com á bons germans que son; pero qu' en lo

que 's refereix á la vida pública, no semblan pas exemplars de una mateixa família.

Un d'ells avants de arribar á posarse en el barrot de la cadira presidencial de la Lliga regionalista, ha sigut la mar de coses, com si no fos ell qui volés, sino 'l vent de las circunstancias el qui se l' emportés de un cantó al altre, capritxosament, no com á un aucell complert, sino com á una ploma d' aucell ó una bolva de borriçol. ¿Qué quedarà de las sevas aventuras polítiques, del concert económic fracassat, de la zona neutral fracassada també, del casament de Lleyda deixat en l' ayre, del etern afany de fer un ally-oli, ab elements que per més que 's barrejin y remenin no poden lligar may?

De la mateixa manera que un dia va dir:—Senyors, jo he sigut cacich; pero consti que me 'n arrepenço,—un altre dia podrá exclamar:—Senyors, jo he sigut regionalista; pero consti que n' estich ben penedit.

Perque bé podría succehir que de certas antipatías que s' han sembrat á mans plenas y que ab la mala sabó del odi comensan á germinar per tot Espanya, algún dia se 'n ressentís terriblement la industria catalana, que avuy no pot reflirse casi bé més que del mercat de la Península... Y 'l Russinyol á qui 'm refereixo se 'm figura que no podría veure ab gayre gust qu' en las salzaredas de Manlleu, per exemple, minvés ó s' extingís el sotragós remor dels telers y de las máquinas de filar...

En contraposició á n' ell, l' altre Russinyol se troba avuy allá hont ha sigut sempre: al camp de la poesia, reflant á bó y millor y fentse admirar de tothom, perque las sevas cantadas son de las que fan rotllo.

Ell no 'n vol saber res de aquesta política sense finalitat positiva que porta dividits y enemistats als fills de Catalunya. De las ciutats ahont rebullen las passións ne fuig com de la peste, anant á buscar espays més amples y ambents més purs en la soletat de la Naturalesa, quals misteris sorprén ab sa exquisida penetració, absorbeix ab son esperit sempre obert á la sugestió de las cosas bellas, y sab reproduhir ab tota la forsa de un temperament privilegiat, unas vegadas ab la ploma, otras voltas ab el pinzell.

De sas excursions artísticas, llarchs eclipses que privan als seus amichs intims de sa agradable y simpática presencia, sol traure'n els més sanitosos fruyts; en tots els cassos acaba donant á conèixer lo molt y lo bé que sent, lo moltíssim y soberanament que treballa, lo fonament que logra

LA FEYNA DE 'N CAMBÓ

Buscant arcaldes de barri
adictes al seu partit

emplea tot el sant día...
y bona part de la nit.

impresionar al públich imbuhintli sas propias sensacions.

No fa molt temps ens sorprengué ab son *Poble gris*; avuy ens admira ab els 36 quadros que acaba d'exposar al Saló Parés... que sort de la seva solides, que sino cambiarian de colors davant del coro de alabansas de que son objecte.

En Russinyol després de haver donat a la escena *Els Jochs Florals de Canprosa*, acaba de donar al Saló del carrer de Petritxol, *La exposició de pinturas de Cala-poésia*.

Tothom á una reconeix que l'art de fer quadros ab ánima no pot arribar més enllá... Y jo afegiré que pintant y escrivint, com pinta y escriu en Russinyol es com se fa verdader regionalisme, regionalisme del bó, del sá, del convenient, del que no divideix als de casa ni concita envejas á fora; regionalisme encaminat á enlayrar á la personalitat de Catalunya, fentla objecte del respecte y l' admiració de propys y d' estranys.

P. DEL O.

LA ETERNA PROSA

Sol á casa, llegía
un libre de poesías admirables
tot gaudintme, afamat, en sas bellasas
y vivint en un mon millor que 'l nostre...
¡Qué gran es l' esperit! ¡Qué sugestiva
la hermosura moral, quan ens deleyta
ab sos raudals d' amor; qué prodigiosa
la forsa cerebral del home-geni!...
Mes... tot té ff en est mon! Res dura sempre!
Que quan mes extassiat mon cor estava
en aquell oasis d' encantada vida...
un intrús, bruscament, truca á la porta...
Desperto... vaig y miro quí demana,
y un home 'm diu ab veu entra agra y dolsa,
després de saludarme ab cortesia:
—Vinch á veure si 'ls faltan serraduras...
—H...??...

ANDRESITO

LA PRIMERA AVENTURA

Apenas l' Ernest ha donat dugas ó tres voltas per la gran sala, una graciosa mascareta, vestida ab un trajo que pareix arrancat d' un quadro de Watteau, l' agafa dolsament pel bras.

- ¿Solet?
—Aixís ho sembla.
—Donchs no vull que hi vajis: jo t' acompanyaré.
—¿Fins ahónt?..
—Fins... Vaja, vull serte franca: hi fet una posta, y necessito del teu concurs pera guanyarla. Me semblas un caballer de cap á peus, y espero que no 'm negarás aquest favor, á cambi del qual te prometo...
—¿Qué?
—Gratitut eterna. ¿Vols?
—Sí.

L' Ernest es un jovenet de la primera volada. En virtut d' aquesta hermosa circumstancia, agravada per las fantásticas relacions que 'ls seus companys li han fet de las gangas que als balls de máscaras se solen trobar, no cal dir si deurán obrirse las válvulas de la seva imaginació candorosa!...

¡Quí sab! ¡Ha sentit explicar tantas cosas extraordinarias!.. Encopetadas senyoras que, á favor de la careta, no han titubejat en declarar la seva ardenta passió á un jove anónim; duquesas que s' han enamorat d' un senzill dependent de comers; donas ri-

Quan els ríchs surten del ball.

DE MÁSCARAS

els pobres van al treball.

cas y poderosas que, entre 'ls giravolts d'un vals, han ofert cor y fortuna á un home que minuts avans ni 'l coneixían...

— ¡Es tan misteriosa l'ànima de la dona y 's deslli-ga tan atrevidament la seva llengua quan se sent tapada la cara per un tros de sedal!...

— Sí que vull—repeteix l' Ernest, decidit á no abandonar una aventura baix tants bons auspicis comensada:—¿Quina posta has fet? Explicamho.

— Molt curios ets.

— Una mica.

— ¿No sabs qu' en aquests assumptos la discreció es qualitat indispensable?

— ¿Es á dir que has fet una posta, jo t' haig d' ajudar á guanyarla; y no puch saber en qué consisteix?

— Ara no.

— ¿Pero després sí? ¿Quán?

— Mira, no discutim aquí, que hi ha molta gent que 'ns volta y podrián enterarse'n. Aném...

— ¿Ahónt?

— A... ¿tens cap inconvenient en portarme al restaurant? Allí, tot prenent alguna tonteria, conversaré ab més comoditat. ¿Qué hi dius?

— ¡En marxa!

L' Ernest está que no sab lo que li passa. ¡Alló es arribar y moldre! ¿Qué componen las conquistas de Cèssar? Ha entrat al saló, ha vist... y ha vensut. Y ab tant complert éxit, qu' es ella, ella mateixa la que 'l porta al restaurant sense esperar á qu' ell la convidil...

¿Qui deu ser? La seva imaginació divaga, gronxantse voluptuosament entre núvols d' or y rosa. ¿Será una senyoreta aristocrática, d' aquelles que 'ls seus amichs li citan tan sovint? ¿Será potser una dama de gran posició que, prendada de la seva figura tracta, ab el pretext de la juguesca, d' oferirli la seva má?

Entre tant, la parella ha arribat al restaurant y busca asiento en la taula més quieta y apartada.

L' enamorat jovenet allarga 'l bras.

— Treute la careta.

— ¡Imposible!

— ¿Ni després de menjar tampoch?

— Després... després ja 'n parlarém. Crida al mosso.

— Aquí 'l tens. Digas tú mateixa. ¿Qué vols prendre?—

La mascareta podrá no tenir un paladar molt delicat, pero te indubtablement bastanta gana. La llista de lo que demana al camarer ho posa en evidencia.

— Ostras, un *puré*, perdú en salsa, calamars, un biftech, Burdeos, Xampany...

— ¿No vols res més?—pregunta l' Ernest que, encantat de la senzillés ab que la gentil mascareta consulta y *extracta* la carta, s' afirma en la creencia de que la seva conquesta ha de ser forsosament una dona de posició.

— Per ara, no: si per cas, més endavant ja veurém.—

Y 's posan á menjar.

L' Ernest se queda admirat de la llestesa y elegancia ab que la misteriosa mascareta maneja forquilla y ganivet.

— Beu—li diu l' entussiasmat jove, omplintli la copa de Burdeos.

— ¡Ets un modelo de galáns!

— Cóntam ara. ¿Quina juguesca has fet?

— No signis impacient. Fins després de sopar no ho sabrás.

— ¿Per qué no m' ho pots dir ara?

— ¡Perque no!

Es tan graciosa la rialleta que al pronunciar

LO DE LAS PLATAFORMAS

—A las ovaladas hi caben 6 passatjers; á las semi-quadradas, 8; á las que portan una faja roja, 9, á las del tranvía de Sans, 4; á las del d' Horta, 12; á las...

—Dispense, señor comandante; pero si esto no nos lo assenta V. en un cap de paper, me parece que no lo recordaremos nunca.

aquest nó dibuixan els seus llabis, que l' Ernest se creu ja transportat á las fronteras de la gloria.

Y van menjant. Passan els calamars, ve'l biftech, espumeja 'l xampany en las delicadas copas, el perfum del café satura l' ayre...

—¿Qué vols més?...

—Res: demana la nota.

—¿Y m' explicarás en qué consisteix aquesta posta que ab tal empenyo ocultas?

—Precisament ha arribat l' instant de l' explicació—respón la hermosa, somrihent d' una manera estranya.

—Digas.

—He apostat qu' encare hi ha en aquest món joves amables y rumbosos que pagan sopars á las máscaras desconegudas.—

Al sentir tan inesperada resposta, al Ernest li sembla que el sostre del restaurant, ab totas las sevas aranyas y motilluras dauradas, li cau al damunt.

El cap li roda, tanca 'ls ulls involuntariament... y al tornar á obrirlos 's veu sol. Es á dir, sol del tot, nó... Al seu davant hi ha 'l mosso que, allargantli un paper ple de números, li diu ab la major afabilitat:

—Si es servit... La nota.

A. MARCH

MONEDA CORRENT

I

L' Agneta era molt hermosa; tan vulgar y capritxosa,

que á son marit la fregia.
La visitava un cosí
y s' entenía ab un vehí
quan el seu marit sortía.

II

Son marit, home cabal,
sabi modest y formal;
ne va tení algún indici,
per tot li seguía 'ls passos.
Pro rebía tals fracassos
que hasta perdía 'l judici.

III

Un día al aná á dinar
la bomba al fi va esclatar.
Hi hagué trencadissa en gran
y van corre 'ls coneguts
trobant á un recó abatuts
els dos esposos plorant.

IV

Els va interrogá un present.
Ell, ab plé remordiment
va callar tot vergonyós;
y ella, ab plor de Magdalena,
deya cridant:—(Quina pena!
'Tinch un marit qu' es gelós!

LLUIS CAMPANYÀ

FILOSOFÍAS

L' altre día, tranzitant per un carrer del Ensaxe, vaig toparme ab un numerós grupo de gent que obs-truhía tota l' acera.

—¿Qué ha passat?—vaig preguntar, acostantm'hi.

—Un drama—va respondrem un que «ho havia

vist tot:—Una pobra criada que s'anava á suicidar. Ja havia saltat la barana del terrat y desde la cornisa s'ha disposava á tirar-se al carrer, quan un vehí, que se'n ha adonat, hi ha corregut, y agafantla materialment pels cabells, ha conseguit lliurarla d'una mort segura.—

Per lo que s'comprenia, la cosa acabava de succehir en aquell moment. Tots els testimonis, que comentavan el fet, estavan conformes en la seva apreciació.—Si no arriba á ser el vehí que, pujant al terrat, l'ha detinguda, lo qu' es aquesta xicota, ara com ara, ja li podriam ben dir: *requiescat in pace*.

Aquell vespre, llegint el diari, m' trobo en la secció de *sucesos* una gazetilla del tenor següent:

«Esta tarde ha intentado suicidarse un criado de una casa de la calle del Bruch. La intervención de algunos vecinos ha evitado que el infeliz pudiese llevar á cabo su desesperado propósito.»

—Bueno—vaig dirme:—vet' aquí un cambi de sexo que m' sumergeix en un mar de confusions. La gent que ho ha vist m' ha assegurat que l' aspirant á suicida era una criada. Pero ara vé 'l diari y m' explica que no es criada, sinó criat.

¿A qui creure? El prestigi de las lletres de motllo no deixava d' influhir en el meu ánim; pero ¿y la declaració dels testimonis de vista? ¿No significava

res la paraula d'aquests senyors? Ells ho havian presenciats: ab els seus propis

DIADAS TRADICIONALS

La festa de las Candelas.

ulls havian vist á la minyona dreta á la cornisa, com havian vist també al seu salvador agafantla ardidament pel monyo.

¿Quina de las dugas versions s'ajustava més á la realitat?

No havia encare resolt el dupte, quan l'endemá m'vé á las mans un diari del dematí y m'adono d'aquesta altra gazetilla:

«Ayer en la calle del Bruch intentó suicidarse una criada...»

Criada: aixó ja era un bon dató pera aclarir els fets.

«La muchacha se arrojó á la calle desde el terrado, pero no pudo realizar su intento, gracias á la casualidad que hizo que sus faldas se enredaran en la barandilla de uno de los balcones de la casa, debiéndose á esta rara circunstancia la salvación de su vida.»

¡Bona nit, viola!... ¡No hi havia manera de saber la veritat! Lluny de posar las cosas en son lloch, la versió del segón periódich venia encare á embrollarlas més y més. El suicida, sí, era dona y no home com havia afirmat l'altre diari; pero en cambi quedava desmentida la intervenció del vehí salvador, substituït ara per una barana providencial.

Tres cronistas del fet, tres explicacions distintas. Segóns la primera, la protagonista era una criada que ni havia arribat á moures de la cornisa; segóns la segona, l'interessat era criat y no criada; segóns

la tercera, sí que la suïcida havia acabat per tirar-se a baix, pero la barana d' un balcó li havia dit: «D' aquí no passaràs.» Y no havia passat d' allí.

Y aixó, tractantse d' un succés ocorregut ara mateix, en un carrer dels més concorreguts del Ensanche y al davant d' un centenar de personas!...

—¡Vet' aquí!—'m deya jo:—Considerant la confusió que s' arma al relatar un senzill fet que ha succeït com qui diu á las nostras barbas, ¿quí, per cándit que sigui, s' atrevirá may á posar fe en l' Historia? ¿Quí, per exemple, creurá una paraula del galimatías del Paradís terrenal, desde 'l qual, si 'l pare Petavio no va errat de comptes, han passat ja la friolera de 5,886 anys?...

MATÍAS BONAFÉ

PRINCIPAL

Fins la setmana pròxima no 'ns serà possible donar compte del estreno del nou drama *Resurrección*.

Per avuy adelantarem tan sols que s' tracta de una obra de importancia, molt distinta de aquelles que fan anar al públich al teatro ab el sol y únich propòsit de passar l' estona. Apesar del poch temps que fa que ha sigut escrita, es de aquelles que tenen bitllet pera recorre tot el mon.

ROMEA

L' *aixalabrat* es el títul de una comedia dels Srs. Costa y Jordá, de marcada tendencia social.

S' encamina no tant á minar los fonaments de l' actual societat, com á condemnar ab valentia alguns dels molts vicis que á la sombra d' ella preponderan, y en especial l' egoïsme que presideix á la desigualtat en la repartició dels fruyts del treball, engendrant la lluyta entre capitalistas y treballadors.

Un pare, fabricant de l' antiga escola, y un fill, imbuït en las aspiracions de l' época moderna, de las quals s' ha anat nutrint paulatinament en sos estudis, se troban front á front, fins al punt de ferse impossible la permanencia del últim en la llar paterna, de la qual es expulsat, mes que com un extrany, com un enemich. En el moment suprém de la partida, una seva cosina, d' ell enamorada, que fins llavors havia vacilat, se llansa als seus brassos y se 'n va ab ell. Un amich, filosof y sociolòch sintetisa aquella situació ab una frase fèls:—Destruhiré el vell; ja edificaré després.—Aquestas paraulas son el coronament de l' obra.

Aquesta está ben concebuda y armónicament desenvolupada. Encare que té poca acció, aquesta resulta molt interessant, apareixent realsada per un diálech vigorós y molt rich en idees y pensaments. Tal vegada la perjudiqui la preponderancia que té 'l cap sobre del cor, l' enteniment sobre la passió; pero aixó está disculpat pels propòsits manifestos dels autors de fer un' obra purament de idees. El públich va aplaudirlos, cridantlos á las taules ab molta justicia.

En quant á l' execució, salvadas algunas pocas excepcions, si per alguna cosa s' distingeix, fou per lo insegura. Hora fora ja de que 'ls actors de Romea al posar un' obra la sabessen bé; no fent tot lo que poden, molts vegades comprometen l' éxit de las mateixas.

NOVEDATS

Ja tenim armada una tungadeta lífrica baix la direcció artística del mestre Vehils.

La inauguració tingué efecte diumenje ab *Rigoletto*, emportantse 'n la palma, com era de preveure, la Huguet, que té una veu com pocas se 'n senten. Si tingués ánima aixís com té facultats vocals, ductilitat d' emissió y afinació, seria una celebritat.

Pero es alló que deya un tranquil:—Las favas no poden tornarse pèsols.

En Tedeschi es un tenor especial: figurinse un' orga sense manxa; pero que per aixó sona. El nas y la gola fan el seu fet sense que 'l pit s' hi interessi per res. Aixís es que ha de fer grans esforços per aguantarse, y no sempre 'l públich li agraeix. Gran sort tingué de la *canzonetta* del quart acte que hagué de repetir, que sino s' enfonza.

A n' en Gnacarini, qui li vulgui bé, no será mal que li digui:—Ja ho sab tothom que disposa de una veu molt ferma; pero per lo mateix no té cap necessitat d' esforçar's hi tant. Si tot l' alé que gasta allargant las notas l' empleés en matisar el cant, arribaria molt més depressa y ab molta més seguretat á l' estació del éxit.

Molt bé en Sorgi en el paper de Sparafucile. Aquest sí qu' es un baix de primera forsa, tant que sort qu' ara s' gasta electricitat, que sino sempre que volgués apagar la llum.

Dimecres vá reparéixer la curiositat del día, el tenor Manolo de la Barceloneta.

Deixant per un altre día 'l donar compte de la seva repartició, únichament diré que 'l diumenje mentres ell rumbejava pel saló de descans un *sobre-todo* nou de trinka, els que pujavan á contaduría á buscar localitats, se trobavan ab que tot el teatro estava ja venut.

Aixó vol dir que las llebras que s' aixecan al Liceo, á Novetats se las menjan.

CATALUNYA

La *Primorosa* es un saynete de costúms madrilenyas, lletra dels Srs. Pascual Frutos y López Monís, y música del mestre Vives. Té l' obra un argument molt petit, insignificant, casi invisible; pero s' desrolla á través de una sèrie d' escenas mogudas, animadas y bastant aixecadas, encare que no sempre novas, perque tot alló dels aficionats que fan una corrida estém cansats de veureho.

Algúns tipos com el de Cerote y 'l barber xerraire entretenen al públich y tot sovint provocan las sevas riallas.

La música, sense ser dolenta, resulta algún tant adozenada, de manera que á no portar la firma del mestre Vives, que sempre s' ha distingit per la seva galanura, poch hauriam imaginat que sigüés d' ell. ¿Será que pensant més ab el trimestre que ab l' art, procura enllestir depressa sense encaparrars'hi gaire?

Sentiriam qu' en obras successivas se confirmés aquesta presunción. Música com la de *La Primorosa* se deixa pels compositors de l' olla: del mestre Vives hi ha qu' esperarne alguna cosa més, si bé en el cas present, el disculpa algún tant lo pedestre del assumpto y del llibre.

El públich vá riure y vá aplaudir, exigint que sigüés aclamat el nom dels autors al final de la representació.

GRANVÍA

La bella Belén es un verdader calorífero.

Al principi recitava un monólech, tot despullantse pera ficarse al lit. Hora de anarse'n á retiro: las 23, segons l' horari del Sr. Dato.

Després l' ha dada en ballar tangos: y últimament en presentarse com á Modelo.

No pas de virtuts: modelo de pintor.

DIORAMA ANIMAT

Las reformas que s' hi han fet y l' haverse aumentat els atractius del *Diorama animat* ab sessions de un Cinematógrafo, que s' anuncia, y ab rahó, com el més perfeccionat d' Espanya, han despertat l' afició del públich que acut ara més que may al hermós local de la Plassa del Bonsuccés, número 3, encomiant á una l' enginy y 'l bon gust dels dos notables pintors barcelonins, Srs. Moragas y Alarma.

«Al arma al arma fills del poble aneuho á veure qu' es bonich!»

N. N. N.

COSAS DE CASA

Diálech que vaig cassá al vol.
l' altre día á can Parés:
Un *perdigot* y un burgés

DESPRÉS DEL BALL

—Vaja, digas la veritat: ¿ja ho sab el teu marit qu' ets viuda?

parlavan de 'n Russinyol,
y exclamava ab molta pausa
l' engelosit *perdigot*:
— ¡Lástima qu' aquest xicot
no sigui *company de causa*!
— ¿Qué hi fa?— replicá 'l burgés.
En Russinyol es artista...
— ¡Pró, si fos regionalista,
no ho dupti, n sabria més!

Sembla que 'ns hun descarregat
del pés que dúyam feya d'ías;
els de Madrit ja 'ns han alsat
la suspensió de garantías.

Y ara ve 'l *Brusi*, intransigent,
dibent qu' aixó li fa la llesea...
A la edat d' ell, naturalment,
per més que li alsin no s' engresca.

Un pobre truca á la porta.
Desde la reixeta estant,
el rich, compassiu, exclama:
— ¡Deu vos ampari, germá!—
El pobre, sens badar boca,
se 'n entorna resignat...
Y en el Deu que ha d' ampararlo
cap dels dos hi han cregut may.

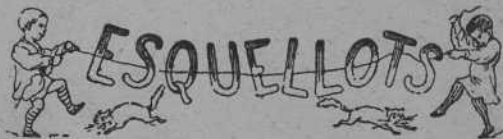
Van declarar-se aquest día
set mil tintorers en vaga...
Ja en Casellas, qu' es un plaga,
n' havia fet profecia
tancant la tintoreria.

Per xo va plegá y va dir:
— Jo no ho podré may sofrir
que l' obrer se 'm esvaloti...—
(Y ara 's tenyeix el bigoti
quan no té res per tenyir).

Lector estimat:
Si pots, aquest vespre
ves á veure «Els Vells»
de l' Ignasi Iglesias.
No 't puch afirmar
lo qu' es en essencia:
pro sé que l' autor,
un xicot d' empenta,
s' ha pres sempre l' Art
per cosa molt seria,
y sé, a mes d' aixó,
que 'l drama qu' estrena
es un cant sincer
de pietat inmensa
pels vells ignorats
que *de res* serveixen.

Estimat lector:
si pots, aquest vespre
ves á veure «Els Vells»
y admira... y ofega
aquell *tuf* que fa
la gent de *Romeya*.

FRA NOI

El sardanista Cambó, desde qu' empunya la vara
de tinent d' arcalde del districte quint, ha volgut de-
mostrar al món qu' era un digníssim nebot y des-
cendent del cabecilla Barrancot.

Avants de veure's ab la vara als dits fins demo-
cretejava, anantse'n sovint á Sant Martí de Proven-
sals á arengar á obrers, parliantlos de lo que 'ls

CAPRITXOS DEL LLENGUATJE

El sexo fort.

El sexo dèbil

obrers més estiman: la democràcia y l'emancipació, aspiracions no renyidas—segons ell predicava—ab l'ideal regionalista.

Pero avuy es autoritat, ó fragment de autoritat, y ja no vol coneixer més obrers que 'ls de las parroquias.

Tant es aixís, que havent tingut la idea de remoure alguns arcaldes de barri que no li feyan pessa, s'ha posat en relacions ab els rectors de las parroquias del seu districte, á fi de que aquests li indiquessin als que podrian substituirlos.

De manera que per exercir el càrrech de arcalde no 's necessita tant la designació del arcalde primer com la del rector de la parroquia.

Ningú negará, qu' en la marxa de la *ideya* regionalista, aquest sistema implica un gran progrés de aquells que 's realisan caminant cul-arreras.

Creym que 'l sistema-Cambó es digne de un desarrollo complet y arrodonit, en la següent forma:

Se nombra arcalde de Barcelona al bisbe; tinentes d' arcalde als canonjes; regidors als beneficiats de la Seu; arcaldes de barri als rectors de las parroquias, y aixís, sense necessitat de fer eleccions, Barcelona tindrà un Ajuntament en armonía ab las sevas necessitats... espirituals.

Ja que la Pubilla aixís com aixís se n' ha de anar al cel en cos y ánima, que se n' hi vaji voltada de capelláns.

Poca cosa dirém del *Congrés Universitari Catalá*, no porque no 'ns sigui simpática l' idea de l' autonomia universitaria y algunas altrás solucions—no totas—que han proporcionat materia de discussió á l' Assamblea. Pero en ella hi ha predominat un marcat esperit d' exclusivisme y aixó no 's pot aplaudir.

De dit *Congrés* han sigut excluidas agrupacions tan importants com el *Centro escolar republicano*, com l' *Asociación escolar de extensión universitaria*, com l' *Ateneo escolar de Barcelona* y algunas altrás, y aquestas exclusions implican una desatención y un criteri exclusivista en extrem esquifit.

Se alegá que dit *Congrés* no tindria caràcter polítich ni religiós, y tot ell ha sigut una manifestació política de determinat caràcter... y además, vá inaugurar la seva tasca ab una carta del bisbe de Perpinyá, enviantlos la seva benedició.

Aquest fet inicial constituheix la nota típica de l' Assamblea. De bonas á primeras vá quedar convertit en un *Congrés* de beneyts.

Que Deu els fasi bons.

EN FRANCISQUET

Lo mateix talla camisas,
que ven calsetets de fl,
que dona posada al Avi,
que arregla balls infantils.

Dilluns á la tarde en el teatro del Cassino artesá de Vilanova, vá dedicarse una sessió solemne á la memoria del insigne patrici y eminentíssim literat catalá Víctor Balaguer.

En ella hi prengueren part els Srs. Hurtado, Marsillach, Vendrell, Trillas, Zulueta y Russinyol (Santiago). Com se veu, ni un sol company de causa figura entre 'ls que honraren el bon recort, del qui tant vá fer per la seva estimada Catalunya.

Si en vida l' odiaren, sols porque no participava dels seus esclussivismes, després de mort no han sapigut curarse encare de las sevas rancunias.

En aquest punt casi cal felicitarlos: apareixen com uns ingrats; pero á lo menos no son hipócritas.

Quan vá arribar á Barcelona l' hereu Pantorrilles, els pochos amichs que li han quedat l' anaren á rebre á la estació, y 's trobaren ab que no era en el tren. L' home havia baixat al carrer de Aragó.

—¿De modo que se ha apeado en la calle de Aragón?—preguntava un d' aquells, castellà per més senyas.

Y un altre li va respondre.

—Sí; pero ya antes se apeó ó mejor dicho le apearon ¿sabe V. dónde? En Madrid.

D' aquesta feta 'ls seus correligionaris sembla que per consolarlo han resolt ferli un obsequi.

Alguns estavan per regalarli una planxa. Però ab el vot del Sr. Samaranch l' obsequi consisteix en la millor caixa de morts del seu establiment neotàfich.

El nostre bon amich D. Artur Vinardell, trobantse accidentalment á Girona, y avants de regresar á París, ahont resideix ordinariament, va ser obsequiat ab un banquet, en el qual hi van pendre part personas distingidas de distintes opinions, pero unánimes en reconeixer el mérit del Sr. Vinardell, com á cultivador de las lletras y com á defensor desinteressat y ferm d' Espanya y de Catalunya en aquella populosa capital.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA s' uneix de tot cor á un acte no sols de galanteria, sino també de justicia.

L' enhorabona al conegut escriptor barceloní, Sebastia Gomila, qu' en el concurs de *El Liberal* de

Madrid, entre mitj demes de 500 crónicas se n' ha emportat el segón premi.

Aquest resultat tan honrós per l' autor de aquell notable treball periodístich, es un nou argument en contra dels que tenen un empenyo especial en sostenir la rahó de ser de determinats excludivismes.

Que á Madrid se fassa justicia als escriptors catalans que valen, no 'ns extranya. Lo raro fora que 'ls ne fessin determinats elements de Barcelona.

Acaba de morir en Robert Planquetta, l' autor afortunat de *Les cloches de Corneville*, que aquí á Espanya 's representan ab el titol de *Las campanas de Carrión*. Basta citar el titol pera comprendre que 's tracta de una producció popularíssima, que ha donat la volta al món, y es potses dintre del seu género la que s' ha representat major número de vegadas.

¡Y pensar que quan se va estrenar ningú n' feya cas! Més de vint representacions portava ja, y la gent empenyada en no anar al teatro... pero l' empresari tossut, tocant *les cloches* fins á curar la sordera del públich ó arruinar-se.

A partir de la representació 35.ª el teatro comensá á animarse, y de un seguit l' obra tirá fins á la 500.ª, quantanse sempre las representacions per plens.

¡Quántas obras moren als primers dias, entre la general indiferencia, per no contar ab la fe y ab l' energia de un empresari intelgent!

Als prínceps y demés representants de las nacions extranjeras que assistiren á la coronació del rey, se 'ls ha obsequiat á la espanyola.

¿Saben cóm?

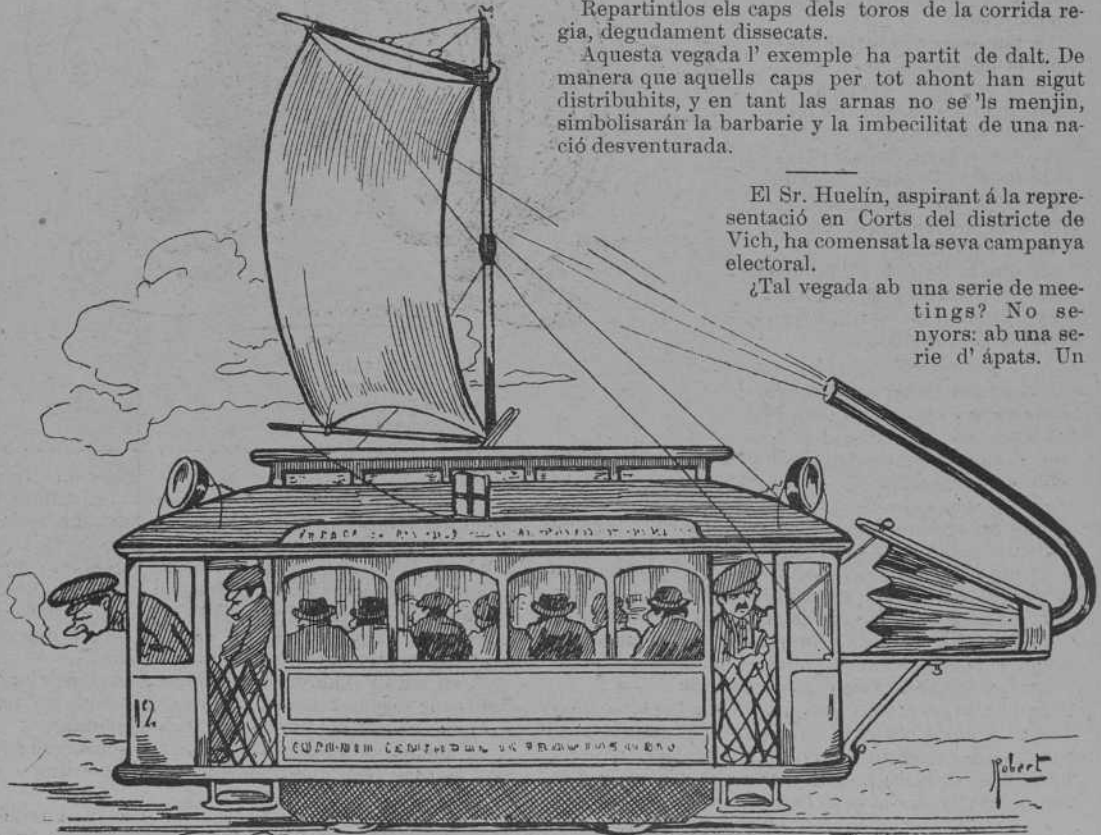
Repartintlos els caps dels toros de la corrida regia, degudament dissecats.

Aquesta vegada l' exemple ha partit de dalt. De manera que aquells caps per tot ahont han sigut distribuïts, y en tant las arnas no sé 'ls menjin, simbolisarán la barbarie y la imbecilitat de una nació desventurada.

El Sr. Huelin, aspirant á la representació en Corts del districte de Vich, ha comensat la seva campanya electoral.

¿Tal vegada ab una serie de meetings? No senyors: ab una serie d' ápats. Un

ELS TRANVÍAS

Ja que la electricitat s' espantja ab tanta freqüencia,

¿per qué l' empresa no proba de ferlos aná á la vela?

SALÓ PARÉS

Exposició de quadros del pintor catalá SANTIAGO RUSIÑOL.

xeflis á Vich, un altre á Manlleu y 'ls que aniran venint.

Candidats hi ha que presumen de conèixer el cor dels seus electors: el Sr. Huelin prefereix conèixer el seu ventrell. Per mantenir el calor electoral procura que no s' apaguin may els fogons. En lloch de propagandistas, porta becos.

Es el candidat arrosaire per excelencia: ho es pels arrossos que reparteix, pero sobre tot pel qu' espera obtenir si li donan l' acta. Una cassolada més grossa que la isla de Fernando Póo.

Un foraster que no havia estat may á Barcelona, al trobarse á la Plassa de la Constitució, quedá parat, passejant la vista desde la estátua de Sant Jordi, colocada en el frontis de la Diputació provincial á la estátua de Sant Jaume, posada de fresch á la cantonada del carrer de la Ciutat, en l' edifici de la Caixa de Ahorros.

Y després de una estona de mirar, exclama:

—Aquesta deu ser la plassa dels sants de caballería!

Rasgo de ignocència de una nena de sis anys, filla de una familia aristocrática:

—Vaja, Lulú, á dormir—li diu la seva mamá.— Pero avants ves á fer un petó á Miss Emma. (Miss Emma es la institutriu).

—No, mamá, no li vull fer—respon la nena.

—¿Y aixó, per qué?

—Perque ahir el papá n' hi volia fer un y ella li va donar una plantofada!

QUÈNTOS

En el taller d' un pintor:

—Está molt ben fet aquest retrato—li diu un periodista.— Però si m' ho permets te diré una cosa.

—Ja la pots dir. No sols t' ho permeto, sino que t' ho suplico.

—Donchs allá vá. ¿Cóm, sent un pintor de tan mérit elegeixes uns modelos tan lletjos com el de aquest retrato?

—Es el meu pare.

El periodista, després de fixarse en la pintura, diu:

—¡Calla, home, y qué tonto soch!... Si aixó ja ho havia de veure... Vos sembleu com dos gotas d' aygua.

Una vella molt avara, trobantse á punt de morir, crida á la seva nora y li diu:

—Filla meva, conech que me 'n vaig per moments. Donchs bé, quan sigui morta, enterreume ab la camisa mes vella que trobeu al armari.

—¡Pero mare, no digueu aixó!... — exclama la nora.

—Fes lo que 't dich— replica la moribunda.— O sinó, 'l dia del judici, á la vall de Josafat, ens veurém las caras.

Á LO INSERTAT EN L' PENÚLTIM NÚMERO

1.ª XARADA 1.ª—Des-pre-ci-a.

2.ª ID. 2.ª—A-vi-la.

3.ª ANAGRAMA.—Tos—Sot.

4.ª TRENCA-CLOSCAS.—La risa de Grecia.

5.ª CONVERSA.—Sisquet.

6.ª GEROGLIFICH.—Com mes humil es una dona, menos deus fiarte d' ella.

XARADA

AL DISTINGIT XARADISTA Y POETA F. CARRERAS P.

He llegit ab interés,
com ho faig cada divendres,
la secció de «Trenca-caps»
de nostra estimada EsQUELLA
y m' he quedat mitj parit
dich parat, ab la sorpresa
que m' ha causat la *xarada*
que son estre allí 'ns endressa.

Per la meua part dech dirli
ab ingénua franquesa
que jamay estarà tot
la secció de referencia,
faltanhi la poca sal
qu' escampavam temps enrera,
puig la fama queda en peu
y *dos-tres-quatre-cinch-sexta*
ab las *xaradas* qu' envían
els sens ff de nous poetes
ca-sis quatre-dos-segona
la tan simpática EsQUELLA.

Segons me digué en *Daxós*
qu' es qui las cartas contesta
com primer *chef* qu' es de la
«Secció de Correspondencia.»
fins *dos-Tres-cinch* hi ha xifrats
que sovint n' hi fan remesas.

Si un no se *dos-tres-quart-cinch*

fentse un bon nom en la premsa
deu seguir el bon concell
qu' un *quart-dos* la *quarta-sexta*
de casa, que 'm diu de tú,
me va dar y ab gust vaig pendre.
—*Hu-dos* la ploma, 'm digué,
que ara tens ja canalleta
ab qué passá 'l temps distret
y déixat de tals futesas
perque avuy el fer *xaradas*
non dá de molt lo que 'n cuesta.—

Sa *dis-terça-cinch* rahó
tant y tant me va convéncer,
que *primera* aquell *quart-dos*
la *tinch hu-dos-sis* de veras;
y es natural que no tingui
tan arrelada la ceva
qu' en mos temps de bon humor
grillava tant en ma pensa,
sobre tot ara qu' están
las aficcions *xaradescas*,
tant en prosa com en vers,
per tot arreu tan extesas
un no está per semblants *quientos*,
com avans, sino per *quientas*;
y si no 's fan com *il faut*,
millor dit com una *inversa-
prima-dugas*, sent ja vell,
resulta, si 'l carbassejan,
qu' es *hu-dugas-tres-quart-cinch*
y no sols pert la paciència
sino la gloria (!) adquirida
fent barriná y trenca clepsas
á molts sabis. Veliaquí
Sr. P. Carreras F.
els motius perque ma firma,
per cert de las mes modestas
no va al peu de las *xaradas*
que va publicant LA EsQUELLA.

AGUILETA

ANAGRAMA

En la mar endinzada
á impuls del temporal
gronxantse esvalotada,
se veu desesperada
com branda tot total

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

E. XAUBET MARINÉ

LA GARRIGA

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el
títol de un drama catalá en tres actes y el nom y apellido
de son autor.

M. A. XIRIPA

ROMBO

1.ª ratlla: consonant.—2.ª: en las ampollas.—3.ª: ani-
mal jove.—4.ª: carrer de Barcelona.—5.ª: per edificar.—
6.ª: parenta.—7.ª: consonant.

UN LANCERO

GEROGLÍFICH COMPRIMIT

G A

LL. CARRÓ C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20
Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

CONSUMS

Avuy els bocoys de ví
ja no passen pel fielat:
diu que han trobat un camí
mes curt y mes ben cuydat.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

COLECCION DIAMANTE (edición López)

Obras de los más notables escritores nacionales y extranjeros,
publicadas en tomos de unas 200 páginas en 8.º menor

PÍDANSE CATÁLOGOS

* Acaba de publicarse el tomo 84 *

¡HUÉRFANA!

POR EUGENIO ANTONIO FLORES

Ptas 0'50

CARLOS RENAULT

LAS HUELGAS

Su historia y toda la legislación actual
de Europa y América

Un tomo en 8.º, Ptas. 5.

NUEVA

FRAGMENTOS

DE

MIS MEMORIAS

POR NICOLÁS ESTÉVANEZ

Ptas. 4

NOVEDAD

Camelario Zaragotono

PARA EL PRESENTE AÑO

POR

Juan Pérez Zúñiga y monos de Xaudaró

Ptas. 2.

LA NOVELA EN EL TEATRO

Cartas del señor D. JOSÉ M.^a DE PEREDA

con aclaraciones y comentarios de

LUIS RUIZ CONTRERAS

Ptas. 2.

Nueva de APELES MESTRES

La Brivia

Precio 2 reales

RESUMEN BIBLIOGRÁFICO

ENERO — 1903

Se reparte gratis

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libranses del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravís, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponents se 'ls otorgan rebaixas.

BARCELONA Y LAS AYGUAS

—Bé, ¿qué fem? ¿Se las queda ó no?
 —Espereuvos: primer las vull tastar.